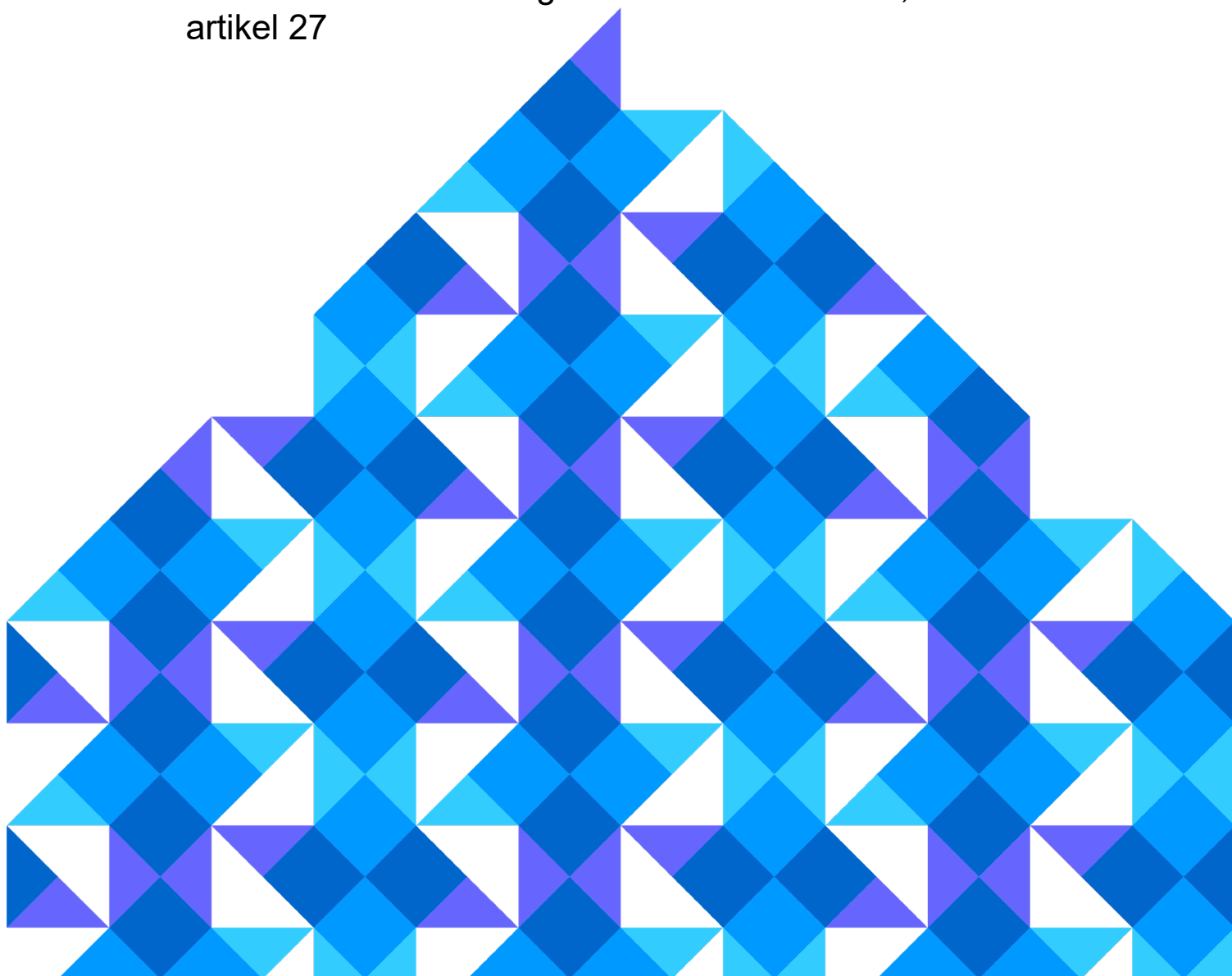

**Kommittén för rättigheter för personer med
funktionsnedsättning**

Personer med funktionsnedsättning har rätt att arbeta och delta i arbetslivet

Lättläst sammanfattning av FN:s kommentar 8, om
artikel 27

Innehåll

Vad är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning?	3
Vad är FN:s kommentarer till konventionen?	3
Rätt att arbeta och delta i arbetslivet – förklaring av innehållet i artikel 27	3
FN:s kommentar till artikel 27 ska hjälpa arbetsgivare att skapa fler arbeten	4
Förbjuda diskriminering i arbetslivet	4
Personer med funktionsnedsättning blir ofta diskriminerade av flera orsaker	5
Rättvisa arbetsvillkor för alla människor	7
Länderna måste göra insatser för att förverkliga rätten till arbete för alla	8
Kvinnor med funktionsnedsättning är extra utsatta för diskriminering	9

Vad är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning?

År 2006 skrev FN en konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Mänskliga rättigheter ska gälla alla människor. Men eftersom personer med funktionsnedsättning ofta blir diskriminerade, tyckte länderna i FN att de behövde en särskild konvention.

Sverige och de flesta andra länder i världen har kommit överens om att följa konventionen. Konventionen innehåller regler och rättigheter. Rättigheterna är uppdelade i 50 artiklar.

Vad är FN:s kommentarer till konventionen?

FN skriver kommentarer till konventionens olika delar. Kommentarererna är förklaringar som ska hjälpa alla länder att förstå och följa konventionen.

Resten av den här texten är en sammanfattning av FN:s kommentarer till artikel 27.

Den artikeln handlar om att personer med funktionsnedsättning ska ha rätt att arbeta och studera på samma villkor som andra.

Rätt att arbeta och delta i arbetslivet – förklaring av innehållet i artikel 27

Personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt som andra att arbeta utan att bli diskriminerade.

Artikel 27 beskriver vad alla länder måste göra för att rätten till arbete ska bli verklighet fullt ut för alla.

De viktigaste sakerna som länderna ska göra är att

- förbjuda alla former av diskriminering i arbetslivet
- se till att personer med funktionsnedsättning har trygga anställningar och får lika lön som andra

- ge rehabilitering i arbetslivet, så att personer med funktionsnedsättning kan få ett första arbete, behålla sitt arbete och komma tillbaka till arbete efter att ha varit borta ett tag.

Alla länder som har skrivit under konventionen ska se till att **alla** människor, även personer med funktionsnedsättning, har trygga arbeten och får lika lön för samma arbete senast år 2030.

Det räcker inte att skapa särskilda arbeten och arbetsplatser för personer med funktionsnedsättning, utan alla ska kunna arbeta med de arbeten som de själva vill ha.

FN:s kommentar till artikel 27 ska hjälpa arbetsgivare att skapa fler arbeten

Det är en mänsklig rättighet att arbeta eller att ha något annat meningsfullt att göra. Att arbeta är viktigt för att kunna leva upp till många andra mänskliga rättigheter.

Men många personer med funktionsnedsättning har väldigt svårt att få jobb, får otrygga anställningar och arbetar med sämre arbetsvillkor.

FN:s kommentar beskriver vad alla arbetsgivare måste göra, för att skapa bättre förutsättningar i arbetslivet för personer med funktionsnedsättning.

Förbjuda diskriminering i arbetslivet

En viktig bestämmelse i artikel 27 handlar om att alla länder ska förbjuda diskriminering mot personer med funktionsnedsättning i arbetslivet. Förbudet mot diskriminering gäller på alla arbetsplatser och när det gäller att söka arbete.

Diskrimineringslagen

Människor kan bli diskriminerade av flera orsaker.

Enligt diskrimineringslagen är det förbjudet att behandla människor orättvist på grund av

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder.

Du kan läsa mer om diskrimineringslagen och vad dessa punkter innebär på Diskrimineringsombudsmannens webbplats:

<https://www.do.se/sprak-och-lattlast/om-diskriminering-lattlast/diskrimineringsgrunder-lattlast>

(sidan är på lättläst svenska)

Personer med funktionsnedsättning blir ofta diskriminerade av flera orsaker

Människor kan bli diskriminerade av flera anledningar på samma gång.

En person kan till exempel bli diskriminerad i arbetslivet både på grund av sin funktionsnedsättning och sin hudfärg.

Hur blir personer med funktionsnedsättning diskriminerade i arbetslivet?

Det förekommer flera olika former av diskriminering mot personer med funktionsnedsättning i arbetslivet.

FN:s kommentar går igenom följande former:

- direkt diskriminering
- indirekt diskriminering
- vägran att göra anpassningar
- trakasserier

- diskriminering på grund av relationer.

I följande avsnitt kan du läsa om vad de olika punkterna innebär.

Direkt diskriminering

Det kallas för **direkt diskriminering** när en person med funktionsnedsättning behandlas orättvist på grund av sin funktionsnedsättning.

Exempel:

Direkt diskriminering är om en arbetsgivare väljer att inte anställa en person med funktionsnedsättning, för att hen tror att personen inte kommer att kunna utföra arbetsuppgifterna utifrån sin funktionsnedsättning.

Indirekt diskriminering

När arbetsgivare inte tillämpar de lagar som finns för att göra det möjligt för alla människor att delta i arbetslivet på lika villkor kallas det för **indirekt diskriminering**.

Exempel:

Personer som använder rullstol blir indirekt diskriminerade om det bara finns en trappa in i huset där hen ska gå på anställningsintervju.

Arbetsgivare är alltså skyldiga att alltid skapa tillgänglighet, till exempel genom att bygga lokaler som passar för alla.

Vägran att göra anpassningar

Det är diskriminering om en arbetsgivare inte genomför anpassningar i verksamheten som är nödvändiga för en anställd person. Enligt lagen ska anpassningarna vara *skäliga*, det betyder att de ska vara rimliga för arbetsgivaren att genomföra.

Exempel:

Skäliga anpassningar kan vara att

- se till att det finns en teckenspråkstolk på möten
- fixa arbetsredskap eller digitala verktyg så att de passar alla

- ordna ett personligt biträde eller en stödperson när det behövs.

Trakasserier

Trakasserier är när någon behandlar en person på ett sätt som kränker personens värdighet.

Exempel:

Trakasserier kan vara att säga kränkande kommentarer eller nedsättande skämt till någon.

Det kan också vara att göra gester, frysa ut, använda våld eller hota om våld eller sexuellt våld.

Diskriminering på grund av relationer

Personer som har en nära anhörig med funktionsnedsättning kan bli diskriminerade på grund av detta.

Exempel:

En förälder som inte får ett arbete på grund av att hen har ett barn med funktionsnedsättning och arbetsgivaren är rädd att barnets funktionsnedsättning ska ta för mycket tid och energi från föräldern.

Rättvisa arbetsvillkor för alla människor

Alla länder måste se till att skydda rätten för personer med funktionsnedsättning att arbeta på samma villkor som alla andra.

Arbetstagare med funktionsnedsättning ska ha samma lön för arbetsuppgifter som andra med liknande uppgifter har. De ska ha samma trygga arbetsförhållanden och samma förmåner och rättigheter som personer utan funktionsnedsättning.

Alla ska ha rätt att vara aktiva i fackföreningar

Alla länder som har skrivit under konventionen ska säkerställa att även personer med funktionsnedsättning får utöva sina fackliga rättigheter.

Fackföreningar arbetar för rättvisa arbetsvillkor för alla och har en viktig roll i att försvara rätten för personer med funktionsnedsättning i arbetslivet.

Länderna måste göra insatser för att förverkliga rätten till arbete för alla

För att personer med funktionsnedsättning ska få samma rätt att arbeta och delta i arbetslivet som alla andra måste länderna genomföra flera insatser:

- Personer med funktionsnedsättning måste få möjlighet att studera, få yrkesvägledning och kunna gå till arbetsförmedlingen utifrån sina förutsättningar.
- Främja ett arbetsliv för personer med funktionsnedsättning – *alla* människor ska ha möjlighet att söka, få, behålla och komma tillbaka till ett arbete.
- Öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att starta, driva och utveckla egna företag.
- Ge personer med funktionsnedsättning arbete på myndigheter och kommuner.
- Arbeta för att fler personer med funktionsnedsättning får arbete i privata företag, till exempel genom att uppmuntra och ge riktlinjer om att de ska anställa fler.
- Se till att arbetsplatser anpassar arbetsmiljön så att personer med funktionsnedsättning kan arbeta på lika villkor som andra människor.
- Främja rehabilitering för personer med funktionsnedsättning, så att de kan behålla och komma tillbaka till sina arbeten.

Varje land ska göra en handlingsplan som visar hur de ska förverkliga dessa punkter. De ska också se till att informera och utbilda alla aktörer i arbetslivet om dessa frågor.

Kvinnor med funktionsnedsättning är extra utsatta för diskriminering

Kvinnor och flickor med funktionsnedsättning blir oftare utsatta för olika former av diskriminering.

Därför ska alla länder i FN göra särskilda insatser för kvinnor och flickor för att säkerställa deras rättigheter.

Kvinnor med funktionsnedsättning riskerar till exempel att

- bli sexuellt trakasserade
- få sämre lön än män
- tvingas arbeta utan lön.

Det leder till sämre ekonomi genom hela livet: på fritiden, under föräldraledigheten och pensionen.

Länder måste alltså arbeta särskilt mycket för att kvinnor och flickor med funktionsnedsättning ska kunna arbeta på jämlika villkor och med samma förmåner som alla andra.

Myndigheten för delaktighet arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar.

Myndigheten för delaktighet, 2024

Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sammanfattande introduktion på lättläst svenska av Allmän kommentar nr 8 om rätten till arbete och sysselsättning

Nummer: 2014:14

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.

Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

E-post: info@mfd.se

Telefon: 08-600 84 00